

REDACTIA  
și ADMINISTRAȚIA:  
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxe de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

# BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICENSCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.  
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci  
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oras și comitat Nr. 266.

Nr. 1207/1914.

## Circular

cătră toate oficiile protopresviterale și parohiale de sub jurisdicția Consistorului român ortodox din Arad.

Înaltul Ministeriu regesc ungar de culte și instrucțiune publică ne încunoștințează prin scriptul său Nr. 33301/1914 VI/á, că în temeiul articolului de lege XXXVII din 1913 a luat dispozițiuni pe calea inspectoratelor regești, să se statorească seria și termenele examenelor, cari vor avea să se țină de acum înainte, *cu elevii clasei a șasa* dela fiecare școală elementară populară, deci și cu elevii dela școlile noastre.

Când vă aducem aceasta la cunoștință, ținem de necesar să dăm și clarificarea, că examenele aceste se țin în vederea, ca să se controleze: cari [dintre elevii școlii elementare populare au măsura trebuincioasă de cunoștințe, spre a putea fi provăzuți cu *absolutor sau cu atestat final*, pe urma căruia respectivul elev să aibă la vremea sa și îndreptățirea de vot în chestiuni de drept politic sau cetățenesc.

Din incidentul amintitului script ministerial, poftim pe toate organele noastre subalterne să deie informațiunile, pe cari le vor cere inspectorii regești în chestiunea amintitelor examene.

Comunicăm pentru orientarea mai de aproape următoarele dispozițiuni ale guvernului: La examenele pentru clasa VI va avea guvernul țării să se reprezinte printr'un exmis special. Examenul respectiv se va ține în cutareva zi din luna Aprilie, Mai ori Iunie, pe care o va designa inspectoratul regesc de școale, dar la termen deosebit de examenul cu celelalte clase. Absolutor va putea să primească numai acel elev, care va presta cu succes examenul din chestiune. Pentruca examenul să aibă valoare, se cere prezența inspectorului regesc, iar pentru valoarea absolutorului se cere iscălitura inspectorului regesc.

Se observă mai departe aceea, că la caz, dacă cutareva școală de a noastră [are *mai puțin de 8 elevi* — băieți — în clasa VI elementară, elevii acestia vor avea să facă examenul la școala din alt loc sau comună și la termenul, pe cari le va indica inspectoratul regesc de școale; dar aceasta se poate numai în cazul, dacă respectiva școală nu e mai departe, decât de 4 km. și numai dacă la respectiva școală s'ar adună elevi de acestia pentru examen de cel mult o zi. Însă *școlarii noștri*, cari astfel vor avea să meargă la examen în alt loc, *vor putea fi concentrați numai în școlile noastre confesionale*. Dacă aceasta din considerare la împrejurările locale nu ar fi însă cu putință, elevii noștri vor putea fi concentrați la vre-o școală de stat ori comunală, și nici decât la vre-o altă școală confesională.

Examenul din câte-o zi se poate face cu câte 25 elevi, revenind pentru examinarea unui elev câte 15—20 minute.

Pe urma acestor dispoziții ale guvernului țării, Consistorul orânduiește din partea sa următoarele:

1. Examenele finale dela școlile noastre elementare, pe viitor și până la alta dispoziție, vor avea să se țină *cu toți elevii, deci și cu băieții înscriși în clasa VI* la singuraticile noastre școale, având organele parohiale și șeful tractului să fie cu luare aminte, ca examenul nostru să nu fie pus pe aceeași zi cu cel de stat. La examenele noastre se va procedea de obicei, fără de nici o considerare la examenul de stat.

2. Pentruca examenele noastre, prevăzute în punctul premergător, și examenele speciale cu băieții de clasa VI să se poată ține fără de a se împiedeca unele pe altele, directorul școlar va avea să avizeze *momentan* pe protopresviterul tractual despre numărul elevilor — băieți — din clasa VI a școlii, precum și despre eventualul termen de examen ce i-s'ar comunica din partea insp. reg. relativ la examenul special al acelor elevi, pentruca protopresviterul tractual, pe urma acestor informațiuni, să poată a se orienta la compunerea programei examenelor ordinare din tract.

3. La examenele de clasa VI va avea să asiste de sine înțeles fiecare învățător de al nostru, cu elevii săi, și va trebui să aibă parte activă la examinare; — dar e îndatorat și directorul local (și cel didactic, unde este) să asiste la examenul de clasa VI, chiar și dacă examenul respectiv s'ar ține în alta comună. La atari examene va lua parte și protopresviterul tractual, eventual și câte-un exmis special din partea Consistorului.

4. Indată ce în comună va veni dela loc competent avizarea despre terminul cutării examen, conducătorul oficiului parohial va avea să avizeze membrii comitetului, poftindu-i, ca în număr complet să iee parte la examenul respectiv, *ca ospitanți*. Despre decursul atăror examene, protopresviterul tractual concernent va avea să raporteze Consistorului, deloc după terminarea examenelor, arătând rezultatele acestora și făcând eventualele propuneri pentru ameliorarea stărilor.

Acest circular se distribuie pe calea sa fiecărui oficiu parohial, cu îndatorirea să-l aducă fără amânare la cunoștința învățătorilor interesați, spre știre și acomodare.

Arad, din ședința consistorială ținută la 27 febr. v. 1914.

*Joan J. Papp*, m. p.

Episcop.

Nr. 5642/1913.

## Circular

**cătră toate oficiile protopresviterale și parohiale de sub jurisdicțiunea Consistorului român ortodox din Arad.**

În chestiunea suplinirii învățătorilor aflători acum sau pe viitor la serviciu militar, comunicăm, pentru știre și acomodare din partea parohiilor noastre, următoarele:

1. Învățătorii, cari sunt — sau ar fi în viitor — chemați la serviciu de arme ca voluntari, în temeiul legii XXX din 1912 (vezi și ordinul Nr. 145.388/1912 al ministeriului regesc ungar de culte și instrucțiune publică), în anul de voluntariat nu pot fi lipsiți de beneficiul împreunat cu postul lor, iar anul de serviciu militar are să li-se socotească de bază la înăntările viitoare în salarizare.

În caz de suplinirea unui învățător aflător

la serviciu de arme ca voluntar, remunerația suplentului nu poate fi mai mică de 800 cor., dar nici suplentul nu e în drept să pretindă mai mult decât 800 cor. Remunerația suplentului are să o supoarte însuși învățătorul concediat pentru serviciu de arme.

2. În temeiul aceleiași legi prin ordin. Nr. 149.893/1913 ministeriul regesc ungar de culte și instrucțiune publică a luat următoarele dispoziții întregitoare:

Învățătorii concediați pentru serviciu militar au să-și primească sub durata acestui concediu numai cvota de peste 800 cor. din salar, astfel, că cele 800 cor. cari se rețin au să se deie suplentului.

Dacă învățătorul, concediat astfel, a avut și ajutor de stat la întregirea salariului său, din suma acestui ajutor se va reține în favorul suplentului atâta, cât se cere spre a întregi, până la 800 coroane, beneficiul de salar asigurat de parohie.

Faptul înrolării și datul de când începe aceasta are să se aducă, cu privire la fiecare învățător cu ajutor de stat, la cunoștința ministeriului de culte și instrucțiune publică, pe calea comisiei administrative concernente, pentru ntru a se putea dispune de necesarele detrageri în favorul suplentului.

Deci din data ce vre-unui învățător cu ajutor de stat, aflător în serviciul de arme amintit, i-s'ar da suplent și suplentul și-ar fi ocupat postul, comitetul parohial, ca scaun școlar, e îndatorat ca împrejurarea aceasta s'o aducă numai decât la cunoștința comisiei administrative. Cu aceasta ocaziune are să se ceară dela suplent, ca să-și prezinte la comitetul parohial următoarele documente: diploma învățătorescă, certificat despre starea de cetățean ungar; iar comitetul să adaugă dela sine un act, din care să se vadă, specificat, cât face salarul învățătoresc dela parohie, precum și ziua, când suplentul a fost introdus în funcție.

Se atrage, din partea noastră, totodată atenția parohiilor noastre pentru viitor asupra împrejurării, de a fi cu toată luarea aminte, ca dela recurenții la posturi învățătoresci să ceară, lângă petiția de concurs sau în cuprinsul aceleiași declarația, dacă respectivul recurent a satisfăcut, ori ba, obligamentului său militar; dacă eventual nu a satisfăcut serviciului de arme, în ce timp are să și-l împlinească și în ce condiții: de voluntar (pe un an) sau ca rezervist (pe 2 luni)?

Totodată e îndatorat fiecare învățător de acum, care reflectează la serviciu de arme ca voluntar, ca cel puțin cu 3 luni de zile înainte

de-a intra în serviciu de arme, să propună Consistorului persoana îndreptățită de a-l suplii, pe care s'o poată institui Consistorul la vremea sa de suplent.

Cât pentru învățătorii cu atare obligament militar, cari s'ar alege pe viitor, sunt îndatorați să iee aceleași măsuri de pregătire pentru suplinirea dâșilor sub durata serviciului ca voluntari.

Acest circular are să se publice în proxima ședință de comitet parohial și să se comunice pe lângă reverse învățătorilor de acum ori din viitor cu obligament milităresc de voluntar; acestora din urmă să li-se comunice la intrarea în oficiu, — spre știre și acomodare.

Arad, 6/19 Februarie 1914.

*Joan J. Papp, m. p.*

Episcop.

## Despre feminism.

Conferință ținută în 9/22 martie de prof. Silviu Beșan.

Războiul balcanic a fost unul dintre cele mai sângeroase. Sălbătică omului a erupt cu toată țaria. Grozăviile comitațiilor — deși la depărtare de mi kilometri — ne înfiorau și par'că auzeam bubuitul tunurilor muntene grene de pe muntele Tarabos. Acest războiu însă cu toate cruzimile lui azi e deja al trecutului și pacea dela București ne dă prilejul, ca să ne ocupăm din nou cu acel războiu, care — întrerupt pe puțin timp prin evenimentele din Balcani, ca să izbucnească cu mai multă furie și desperare — îl poartă gingașul sex frumos în contra bărbaților. Războiu, în care nu bubuie pușca și schinteie sabia, dar se rup parapleie și ace de pâlării, războiu gălăgios prin vociferările fără seamă a ostașilor desperați. O luptă înverșunată, care în unele țări a luat măsuri amenințătoare, ba chiar periculoase.

Gingașele femei vor drepturi, doresc să se avânte în valorile politice, vreau mișcare și mai liberă în viața socială. S'a pornit lupta pe viață și pe moarte în contra bărbaților tirani și asupritori, vreau să scuture jugul sclăviei sub care gem de mii de ani. În fantazia lor bogată își făuresc o lume frumoasă cu deviza: libertatea și domnia femeii.

Lumea de până aci a fost rea, nedreaptă, întocmai unilateral din partea bărbaților egoiști, despotici. Omenirea până aci a fost condusă rău, dovadă istoria, care nu e altceva decât șirul fără întrerupere a nedreptăților și cruzimilor bărbătești. Constituții, privilegii și toate așezămintele câștigate în cursul veacurilor, sunt bunurile bărbaților. — Nu vreau să înțeleagă spiritul timpului, nu vreau să abdică de comoditatea asigurată prin legile aduse de ei. Instituțiunile sociale de azi fac din femeie o victimă și viața ei e martiriu adevărat. Ideile noastre învechite o fac prinsonieră, nu posedă dreptul cel mai firesc de a dispune de persoana sa. Instituțiunile de instrucțiune încă nici azi nu sunt deschise fără deosebire pentru ambele sexe și dacă se și deschid în unele țări, femeile sunt supuse la restricții din partea legilor și la dificultăți din partea opiniei publice. — Nedreptăți suferă femeia și pe terenul,

unde îi este dat dreptul, ca să se valideze: simbria muncii în fabrici e mai mică decât a bărbaților, iar femeile cari lucrează în birourile, fie ale întreprinderilor private, fie ale administrației publice, ele nu pot ocupa decât treptele inferioare ale oficiilor. Totașa de maștere sunt tratate și pe terenul politic. Cine le întreabă și le cere sfatul cu ocazia marilor consultări naționale? Nu-și pot da concursul în momente decisive asupra destinului popoarelor, fiindcă sunt lipsite de drepturi cetățenești. Cu un cuvânt nu le este dată posibilitatea, ca să-și desvoalte calitățile intelectuale în interesul dezvoltării culturii omeniești. De aici războiul mare și înverșunat.

Femeile vreau o lume nouă, în care să aibă independență totală, atât în cele sociale, cât și în cele economice; să fie libere și egal îndreptățite cu bărbații, stăpâne peste soarta lor. Educația să fie la fel cu a bărbaților, trăind între împrejurări normale, să-și poată dezvoltă și valoriză, atât puterile intelectuale, cât și cele corporale. Terenul de activitate și-l alege corăspunzător dorinței și vocațiunii. Se ocupă cu meserie, comerț, se adâncește în știință, se dedică artelor, ia parte la petreceri, conveniri sociale — după plac — fără considerare la sex. Libertate și independență în toate mișcărilor și raporturile sociale. — Aceste idei sunt scrise pe steagul partidului intrasigent al feminismului, diferitele partide mai moderate însă se mărginesc la mai puține și reale pretenziuni și drepturi. Da! feminismele, care luptă pentru schimbarea raporturilor sociale, sunt divizate în partide după scopul care-l urmăresc. Și aceste partide au înrolat în șirul lor și o mulțime de bărbați învățați, ba partidul socialdemocrat a luat deadreptul în program emanciparea femeii.

Mișcarea feministă a existat în toate timpurile. Lupta se continuă de veacuri, conștientă a devenit însă prin marea revoluțiune franceză. Ideile liberale ale scriitorilor francezi din veacul al XVIII, cum a fost Montesquieu, Voltaire, D'Alambert, Holbach și alții, au pus în mișcare și femeile, cari cu însuflețire iau parte la discuțiile filozofice, religioase, sociale și politice, ce erau zilnice în diferitele cluburi franceze de pe timpul acela. În primele mișcări ale revoluțiunii franceze femeile erau în rândurile prime, ele agitau pentru luarea Bastillei, ele au condus mulțimea Parisului în Versailles, prezentând „Adunării naționale“ o rugare, în care cer, ca să fie restituită egalitatea între femei și bărbați și să li-se deschidă acelea oficii, pentru a căror îndeplinire sunt capabile. Femeile franceze înțelegând puterea organizației, în scurt timp se aliază în reuniuni și cluburi. Până când însă „adunarea națională“ proclamă drepturile omului, conventul trimite la eșafod pe primii luptători ai feminismului.

În lumea nouă, în Statele unite, care în acest timp își eluță independența — mișcarea femeilor are mai mare rezultat, fiindcă statul New-Yersey le dă și femeilor dreptul electoral. Tot în timpul acesta în Anglia și Germania se găsesc învățați, cari luptă pentru drepturile femeilor. În veacul al XIX și în parlamentul englez și în cel francez se desbat mulțimea petițiilor pentru egala îndreptățire a femeii. Iar în a doua jumătate a veacului trecut în multe țări ale Americii se recunoaște dreptul electoral al femeii. La 1869 în statul Wyoming (Vumming) s'a acordat pentru întâia dată sufragiul universal politic complet și fără restricție. După Wyoming au dobândit dreptul sufragiului politic în statele: Idaho, Utah și Colorado. — Australianii nu-s mai puțin înaintați decât Americanii.

Femeile au obținut acolo dreptul de sufragiu în Zeelandă nouă, în Australia de sud și de curând în Nou-Walles de sud. — În Norvegia dela 1889 încoace femeile iau parte în administrația instrucțiunii care plătește dare de instrucție, are dreptul, să participe și să discute în adunările comunale. În Italia și Franța iau parte la alegerile de judecători ai tribunalelor de comerț. În Germania, Austria și la noi încă au femeile în unele cazuri vot pentru alegerile comunale, dar e legat de averea și nu persoana lor.

Mai înverșunată luptă au dus femeile pentru drepturile politice în Anglia. Aici încă în evul mediu se bucurau proprietărele de pământ de vot electoral, dar în cursul timpului și-au pierdut acest drept. În anul 1867 în parlamentul englez marele savant: Stuart Mille, ia în apărare femeile făcând propunerea, ca și ele să se bucure de aceleași drepturi, ca și bărbații — dar înzădar, cade cu propunerea, ce se repetă încă în multe parlamente, tot cu același rezultat — În sfârșit în anul 1894 le-a succes să dobândească unele drepturi destul de însemnate: vot în alegerile comunale și cercuale, votează pentru consiliile școlare.

Femeile engleze însă nu se ajung cu atâta. Agitația în favoarea drepturilor electorale ale femeii e foarte vie în Anglia, fiindcă nu e destul, să alegi, ci trebuie, să ai dreptul, să fii și aleasă. Blondinele Englierei se luptă cu hotărâre și înverșunare fără seamă. Adunări de protestare, demonstrații gălăgioase, bătăi, spargeri de ferestri, sunt lucruri de toate zilele. În mâinile gingașe ale amazoanelor din nord s'au dovedit de primejdioase arme parapelele și nu arareori se pomenesc chiar câte un ministru cu capul spart. Zădarnică e paza poliției, degeaba sunt oprite unele, ca să vorbească în adunări, fantazia bogată a femeilor găsește modul, ca să tragă pe sfoară stricta poliției. — Un mare număr de bărbați, destul de inteligenți, s'au alipit de mișcarea feministă. Ea a prins rădăcini adânci. Pretutindeni s'au format societăți pentru a susține cauza emancipării. Congresele feministe internaționale se înmulțesc pe zi ce merge. — Valurile acestor lupte au ajuns și în patria noastră. Chiar în anul Domnului 1913 în Pesta s'a ținut congresul feministelor din toată lumea. Femenismul și la noi își are luptători devotați, — ferice de noi însă, că sunt înrolați aproape fără deosebire din rândul compatrioților nostri perciunați.

Aceasta este istoria feminismului în zilele noastre. — Involuntar ni-se impune întrebarea: sunt oare femeile lipsite de drepturile elementare, prin pretinsul despotism al bărbaților, într'adevăr sunt împiedecate de a-și desvoltă și validitățile puterile intelectuale în interesul binelui public și peste tot intrucât este îndreptățită lupta lor?

Drepturile, cari le preocupă pe femei mai presus de toate, sunt cele politice. Nu se sfiesc a-și arogă pretenziuni, ca să li-se dea voia pentru de a se arunca în valurile dubioase ale politicii zilnice. Nu vreau să înțeleagă, că mințile cumpănite a celor mai geniali bărbați de stat adeseori sunt puse la cele mai grele încercări și demulțori sunt trași în noroiul hărțuierilor marelor interese. — Nu va fi fără interes, să arătăm aci o argumentație curioasă în felul său a unui sociolog rus, voind a arăta îndreptățirea femeii la drepturile politice: „Femeile nu lasă nimic de dorit în ce privește patriotismul, ba cu siguranță e mult mai patrioată, decât bărbatul. Și aceasta în primul rând, dintr'o cauză psihologică: patriotismul e un sentiment. Toată lumea recunoaște, că în ce privește sentimentul, femeia în-

trece mult pe bărbat. Se zice, cu drept cuvânt, că naționalitatea e determinată prin limba maternă. Femeia e aceea, care ne învață să vorbim și odată cu limba ne sădește în inimă sămânța iubirii de patrie. Femeia are un cuvânt mai mult, pentru a se putea pronunța în marile chestiuni naționale, ea fiind aceea, care asigură în cea mai mare parte espanziunea patriei“. Și în felul acesta ajunge la concluzia, că: femeia este faurul mării patriei și totodată sprijinul de frunte. Inima femeii este stânca nemișcată, ultimul strat, pe care se sprijinește nația“.

Bine, dar, afară de îndrăgostiții înșelați, cine a tras vr'odată la îndoială, că inima femeii nu-i stâncă nemișcată? — Gurița femeilor însă ce are cu momentele decisive în viața unui popor. — Este oare, cine să nu recunoască, că în ce privește sentimentul, femeia întrece pe bărbat? — Da! femeile înzestrate cu acest sentiment sfânt, știu inspiră bărbaților adevărata însuflețire — retrase însă în viața casnică, unde-și desfășură atâtă bogăție de inteligență. — Și prin aceasta s'au pronunțat mai puternic în marile chestiuni naționale. — Starea femeilor vechilor Greci nu eră departe de sclăvie și totuși iubirea lor de patrie e proverbială și în zilele noastre.

Din cele mai bătrâne vremi a început să se stabilească, între cele două sexe ale speciei omenești, o oareșcare diviziune a muncii, amăsurat deosebire biologice, fiziologice și intelectuale, ce desparte sexele omenești deolaltă. — Femeia se deosebește de bărbat în puterea fizică, se deosebește în facultățile intelectuale. Și dacă omul veacului al XX. e departe, să creadă, că femeia e un om nereușit, cum zicea Aristotel, totuși, ca să tragă la îndoială inferioritatea femeii în cele intelectuale — trebuie să fie un feminist preocupat.

„Femeia e declarată incapabilă de a fi deputat, sau ministru — își zic feminisții — însă foarte aptă, să conducă totalitatea afacerilor statului, ca regină ori regentă. Incapabilă de a cârmui partea, însă capabilă de a cârmui totul“. Prin urmare nu este inferioritatea pretinsă în cele intelectuale. — Jos cu Voi învățați, cari ați avut îndrăsneala de a constată, că greutatea absolută a creierului e mai mică la femeie! Iată istoria vă desminte: Elisabeta, regina Angliei, Catharina, țaravna Rusiei, Maria Terezia, — la cari se provoacă cu predilecție feministe — au putut guvernă popoare în cele mai încurcate situații și aceasta cu o îndrăsneală și îndemănare de prima forță. Insa: Nulla regula sine exceptione! — Ar fi un lucru firesc să amintim față de acestea excepții șirul lung al celor femei, cari ajunge pe tron, nu s'au putut validită, ori mulțimea bărbaților destoinici și buni, ca domnitori. — Unde ar rămânea atunci genialii bărbați, cari fără tron au fost mai mari, decât capetele încoronate? Aristotel, Kepler, Newton, Guttenberg, Descartes, Edison și alții, oare n'au făcut mai mult pentru omenire, decât suveranii. — E mai mare oare Elisabeta, Catharina, sau Maria Terezia, decât Cornelia mama Gracchilor, Mama lui Ștefan cel Mare, ori regina României?

Elisabeta — lucru incontestabil, a fost o omni-toare excelentă — dar ajungând pe nedrept la tronul Angliei, când preafrumoasa regină a Scoției Maria Stuart, părăsită de ai săi, caută adăpost în Anglia, la verișoara sa, Elisabeta, fie din gelozie, că eră mai frumoasă decât ea, fie, că-și temeă tronul, a decapitat-o. — Mai ofere oare această mare regină un ideal mai mare, decât Cornelia, mama Gracchilor, care rămasă văduvă, a renunțat la mâna unui rege din răsărit, pre-

ferind, să-și crească copiii în iubirea de patrie și în dragostea pentru poporul roman. Și când amândoi fiii săi mor în lupta pentru drepturile poporului, ea însași se mângâie: „In bun loc sunt amândoi, știam, că muritori am născut“. — Această matronă a rămas modelul mamelor adevărate, idealul iubirii de patrie, izvorul nesecat de însuflețire a femeilor romane.

Catharina, țarevna Rusiei, își omoară soțul, țarul încoronat, ca să ajungă pe tron. Și ca domnițoare deși a fost stăpânită de cele mai bune și liberale idei — a fost slabă pentru executarea lor; cele mai multe dispoziții ale ei au rămas pe hârtie.

Și Catharina și Maria Terezia au fost bune domnițoare, dar n'au făcut mai mult pentru popoarele lor, decât mulți bărbați domnitori. Mama lui Ștefan cel Mare însă, ori a lui Mihaiu Viteazul ne-a dat un Ștefan, un Mihaiu... iar Maiestatea Sa, regina României, a devenit mama unei țări întregi, icoana femeilor adevărate.

Ecaterina, Elisabeta, Maria Terezia... n'au întrecut pe bărbați în rolul bărbaților, dar Cornelia, sau regina României le-au întrecut pe acestea în rolul lor firesc de femei și mame. Și să fim drepti față de bărbații de stat din timpul numitelor împărătese. Cei dela conducere nu-s mari prin faptul, că ei înșiși săvârșesc lucruri mari, ci prin faptul, că știu aprecia bărbații de stat, de cari dispun. Wilhelm cel Mare al Germaniei, n'ar fi fost nici odată ce este, dacă nu s'ar fi lăsat influențat de Bismark; și totașa putem spune, că singura calitate a femeilor regente este, că au știut ascultă de bărbații lor de stat.

Câte alte femei, totatătea figuri încântătoare — fără ca să urce amvonul vieții politice — prin idealizarea entuziastă a poeziilor, formează juvaerul cel mai de preț al civilizației. Un trecut de câteva mii de ani a bătut calea, pe care femeile într'adevăr pot să devină mari. Și când își vor pierde de sub picioare acest teren firesc — vrând să devină bărbați, își vor pierde eleganța și superioritatea, vor încetă de a mai fi femei, lipsite de orice gingășie, sficiune, sau grație — vor seceră disgust.

Un noroc nespun de mare, că majoritatea sexului frumos nu se identifică cu sufragetele intrasigente... și și mai mare noroc, că cele mai multe feministe ultra-iste cu plăcere se lasă desarmate — fără nici un argument — când li-se oferă cătușele căsătoriei.

Să lase deci femeile terenul luptelor politice! Nu sunt bărbații așa de răi și tirani și nici așa de invidioși și preocupați ca să nu înțeleagă, cum doare să le fie femeile. Deși bărbații mai frumoși se vor gândi poate așa cum se gândește Coșbuc:

Dacă ar ieși vre-o lege  
Ca nevestele de-acum,  
Nu bărbații vor alege  
Pe primar; și că-i ertat,  
Să se cate vrednicia  
Numai după sărutat,  
De v'ați pune'n cap cu toții  
Eu aș fi primar în sat!

Bărbatul veacului de azi favorizează mult femeii. Statele moderne se îngrijesc de siguranța și educația femeii. — Vorbele ca și acestea: „Nu-i nevoie, să dăm învățătura fetelor. N'au trebuință de multă procopseală“, azi deja produc ilaritate. Interesul cel mai intim ne îndeamnă, să-i dăm femeii o instrucțiune pe cât posibil la fel cu a noastră. „Femeia trebuie să aibă aceeași concepție despre viață, ca noi. Dacă se va gândi altfel decât mine, neapărat voi suferi, pentru că de dansa mă

leagă o mie de fibre ale inimei. Și apoi deoarece nepotrivirea gândurilor aduce neapărat și nepotrivirea sentimentelor, faptul, că femeia iubită nu gândește la fel cu mine, poate constitui un rău“. Când interesele bărbatului sunt cu totul altele decât ale tovarăsei sale, conversația dintre dânsii nu poate avea nici un farmec. Dreptaceea diferite instituțiuni științifice își deschid porțile și pentru femei și statele le asigură carierele corăspunzătoare puterilor lor intelectuale și fizice. — In serviciul educației și a poștelor, la contabilitate sunt admise. In zilele noastre putem cere statul medicilor-femeii, mai ales, că fiecare femeie e un doctor al inimei. — Pe carierele industriale și comerciale sunt o mulțime de femei asigurându-și traiul. — Teren pentru a se validă au în abundanță. Cine le oprește, să se avânte în artele frumoase, științele exacte? Cine le pune piedeci, când intenționează promovarea binelui public? Sprijinul binevoitor al bărbaților le însoțește în toate acțiunile de bine. Și că aceste acțiuni sunt de multeori de mare însemnătate, e cea mai eclatantă dovadă: „Reuniunea femeilor române din Arad“.

Prima și cea mai sfântă datorință o leagă pe femeie de căminul casei; căreia însă nu-i este dată această posibilitate, are dreptul să-și urmeze vocațiunii punându-și la încercare puterile pe terenul, unde se poate validă conform firei sexului său. Să nu voiască însă a rupe legăturile întocmite de natură, să nu se avânte prin nori, pânăcând nu pot umbla nici pe pământ cu siguranță. Natura însăși a pus între noi stăvilare — cum a zis conferențiarul precedent — băeții se joacă de-a caii, iar fetițele cu păpușa. Și ori cum am vrea să egalăm, în cursul vieții de mai târziu, diferențele, — rămâne totuși păpușa pentru femei și caii pentru bărbați. — „In ziua în care femeia va ședa alături de noi pe băncile școalei, în adunările legislative, întrun cuvânt, când va deveni camaradul nostru, va pierde neapărat nimbul de poezie, care o înconjură astăzi și care face dintrânsa o ființă aproape supranaturală. Femeia va fi poate mai fericită în viitor, dar va fi o fericire ștearsă, sarbădă. Va fi pierdut prestigiul și aureola de acum. Și apoi ce va deveni societatea, din care va fi dispărut idealizarea femeii? — Vom respira o atmosferă nesuferită de mediocritate. Va fi sfârșitul a orice idealism, deci moartea oricărei civilizații superioare“.

## Regina albinelor.

Poveste de C. Fwald. Trad. Victor Stanciu.

Prisăcarul a deschis stupina.

„Afară cu voi!“ a zis el albinelor. Soarele lucește, și în tot locul creapă florile așa că e o adevărată plăcere sa le privești. Să fiți de acum silitoare și să adunați multă, miere, ca să pot vinde la toamnă comerciantului! Ce pierd de-o parte trebuie să câștig în alt loc, și voi știți prea bine că o ducem rău cu economia“.

„Ce ne pasă nouă de economia ta!“ Zuzuiră în cor albinele.

Dar au ieșit în roiuri din coșniță căci șezând toată iarna în priseacă aveau mare lipsă de aer curat. Cu zumzet s'au împrăștiat în toate părțile și-și încercau puterea aripilor. Au scotocit în toate părțile, au urcat și au scoborit păreții coșniței, au străbătut prin lunci cu flori și păduri înflorite, și s'au preumblat în sbor în tot largul pământului.

Erau câteva sute de albine.

Mai la urmă s'a deslipit din locul ei regina. Ea era mai mare decât celelalte și stăpânea întreg statul albinelor.

„Copii!“ zise ea — „incetați odată cu prostiile, și vă vedeți de lucru! O albină cum se cade nu lenește niciodată, ci lucrează cu sârguință și-și întrebuințează cu folos tot timpul“.

Le-a împărțit apoi în cete și-a dat fiecareia îndrumări ce are să lucreze.

„Voi sburați în câmpie și cercetați dacă este miere în flori! A doua ceată poate să adune praful fructificator al florilor și dacă sosiți încărcate, acasă, îl dați în bună rânduială albinelor bătrâne!“

Și cum s'a poruncit așa s'a făcut. Dar toate albinele tinere au rămas fără lucru, fiind împărțite în cea mai din urmă ceată.

„Noi ce să facem?“ întrebară ele.

„Voi?... Voi să asudați!“ a răspuns regina. „Unu, doi, trei! Ne punem și noi pe lucru“.

Și-au început să asude, așa cum li s'a spus, și cea mai frumoasă ceară galbină ieșea din corpurile lor.

„Așa e bine!“ le laudă regina. „Acum începem să edificăm“.

Și albinele cele bătrâne luau ceara și au început să zidească o mulțime de căsuțe în șase colțuri, una lângă alta, și toate deopotrivă. Până când acestea zideau, au sosit celelalte cu miere și polen și le-au așezat la picioarele reginei.

„Acum să frământul aluatul!“ zise ea. „Dar mai înainte toarnă un pic de miere pe praf, căci atunci va fi mai bun!“

Au frământat și iarăși au frământat și-au pregătit pânișoare pentru albine, și le-au dus în cămărilor lor șaseunghiulare.

„Iar acum edificăm mai departe!“ a comandat din nou regina, și ele asudau ceară și rideau de-ți eră mai mare dragul.

„Acum trebuie să mă pun și eu pe lucru“ a zis matca și a oftat adânc, căci oricum a ei eră munca cea mai grea.

S'a dus în mijlocul coșniței și a început să depună ouă. Eră o grămadă considerabilă; și albinele luau în gură câte un ou mic și-l duceau în locuințele din din nou pregătite. Fiecare ou în celă separată; și când toate ouăle erau așezate, a dat regina poruncă să pună uși la toate celulele și să le închidă zdravăn.

„Așa-i bine“ a zis ea din nou când erau gata cu toate. Acum îmi puteți face zece camere mai frumoase și mai încăpătoare la marginea fagurului.

Albinele le-au făcut în grabă, așa cum li s'a spus și matca a pus în ele zece mititele, în fiecare cameră, câte unul, și le-a zăvorit cu uși.

În fiecare zi au sburat albinele și au adunat multă miere și polen; dar către sară, când isprăveau lucrul deschideau puțin ușile camerelor și să uitau la ouă.

„Aveți grijă!“ le zise regina în o zi. „Acum vor veni și lei“.

Deodată s'au crepat toate ouăle; în fiecare cameră, eră câte un copilaș mititel și neînsemnat.

„Ce mai copilași mai sunt aceștia!“ ziceau albinele mai tinerele. „Acestea n'au ochi, și unde le sunt picioarele și aripile?“

„Sunt larve“, le-a răspuns regina „și voi ați fost odată la fel. La început trebuie să fi larvă, înainte de a fi o albină în toată forma. Acum iute dați-le ceva să mănec!“

Albinele au avut mult de lucru, ca să hrănească pușorii; dar nu-i trata pe toți la fel. Cei zece, cari

erau așezați în saloanele mai încăpătoare, primeau atâta mâncare, câtă numai doreau; și în fiecare zi li se aducea câte o cantitate măricică de miere.

„Acestea sunt princesele“, zise regina. De aceea trebuie să le tratați mai bine. Pe celelalte le puteți nutri mai slab, căci sunt numai lucrătoare, și trebuie să se obicinuiască și să primească ceea ce li se dă“.

Și bieților mititei li se da în fiecare dimineață câte o pâne de a albinelor și nimic mai mult; trebuiau să se mulțamească cu atâta chiar și dacă ar fi fost încăodată atât de flămânzi.

În una din camerele șaseunghiulare în apropierea nemijlocită a unui salon princiar era o larvă mică mititică. Era cea mai tineră dintre toate și abia cu câteva clipe mai înainte a ieșit din ou. De văzut nu vedeă, dar auziă clar tot șgomotul albinelor mari, cari se abăteau pe la ușa ei; și în acest timp a stat în tăcere de moarte cufundată în gândurile sale proprii.

„Eu, aș putea, într'adevăr, să mănec nițel mai mult“ a zis și a bătut la ușa.

„Pentru ziua de astăzi ai căpătat destul“, a răspuns albina bătrână, care ca o bonă a larvelor de albină se preumbla pe coridoarele dintre faguri.

„Înțeleg dar mi-e foame!“; a strigat mititica. „Și apoi m'ași duce într'un salon de al princeșelor, căci mi-e prea strâmt locul“.

„Auzi, tu, auzi!“ zise batjocoritor bătrâna. „Ai crede, după pretențiile ce le are, că e veritabilă, adevărată princesă. Dragă copilă, tu ești pe lume ca să te schinguești. Ești o albină lucrătoare ca oricare alta și nici nu vei fi niciodată altceva cât vei trăi“.

„Dar eu vreau să fiu regină“ a strigat din nou larva și a izbit în ușa.

Dar bine înțeleg bătrâna nu a crestat astfel de cuvinte, nu a răspuns nimic și s'a dus la celelalte larve. Toate voiau să aibă mai multă hrană; larva mititică le auziă pe toate.

„Asta e totuși grozav“, se gândea ea în sine, „că noi trebuie să flămânzim în acest fel“.

În fine a bătut în perețele care o despărțea de salonul principesei, și a strigat:

„Dă-mi și mie o picătură din mierea ta! Imi dai voie să viu și eu în salonul tău? Altcum flămânzesc aici, și eu încă nu suut mai rea decât tine!“

„Stai tu până voi fi eu regină!“ a zis princesa „îmi însemn eu obrăznicile tale, poți să mă crezi“.

Dar abia a rostit aceste cuvinte, și celelalte princeșe au început să strige, să sbiere, de-ți eră grozav să le auzi.

„Tu nu vei fi regină! Eu voi fi, eu voi fi!“ striga care mai de care și au început să isbească în pereți și să facă o larmă asurzitoare.

Bona larvelor de albină a venit într'un suflet la saloanele lor și a deschis ușile.

„Ce poruncește Măria Voastră? a întreat albina bătrână închinându-se și impletcindu și picioarele de mai multe ori cu toată reverența și supunerea.

„Să ne aduci mai multă miere!“ au țipat cu toate ca din o singură gură. „Mie mai întâiu, ba mie mai întâiu; eu voi fi regină!“

„La moment, la moment, Măria Voastră!“ a răspuns bona și a fugit de acolo cât de iute a putut cu cele 6 picioare îmbătrânite.

Nu peste mult s'a întors bătrâna cu alte câteva albine. Aduceau mierea cerută și a dat-o în gura micilor princeșe nemulțamite; incetul cu incetul s'au mulcomit și au adormit.

Dar larva cea mititică a rămas și pe mai departe trează și a filozofat mai departe. Era prea flămândă și hodoroșea la ușa celulei sale.

„Dă-mi miere! Nu mai pot răbda! Eu nu sunt mai rea decât celelalte!“

Bătrâna bonă i-a poruncit să tacă.

„Taci tu gură spartă; vine pe aici regina!“

Și de fapt venia regina.

„Vedeți-vă de lucru“, a zis ea către albine.

„Vreau să rămân singură!“

A stat mai mult timp mută la pragul princeselor.

„Acum șed aici și dorm!“ a zis ea în sfârșit. „Nu știu să facă altceva de dimineața până seara decât să mănânce și să doarmă; și în fiecare zi se fac mai mari și mai groase. Încă câteva zile și sunt mari și părăsesc celula. Și atunci a trecut vremea mea. O știu eu aceasta foarte bine! Am auzit cum vorbesc albinele, că ar dori să aibă o regină mai tineră și mai frumoasă, și că mă vor alunga cu ocară și rușine de aici. Dar aceasta tot nu mi se va întâmpla. Mâne le ucid pe toate zece; atunci voi putea rămânea pe tron, până când mor.“

Zicând acestea s'a îndeprătat, dar larva cea mititică a auzit tot cuvântul. Doamne Sfinte!“ a zis ea „oricum, totuși e paguba de micile princese. Bineînțeles sunt grozav de inchipuite, și față de mine au fost necuviincioase; dar totuș ar fi trist dacă le-ar omori regina cea bătrână. Cred că ar fi bine să spun vardistului nostru.“

(Va urmă.)

## CRONICA.

**Școala biogenetică și activă.** Sub acest titlu scrie un studiu Dr. A. Ferrière, plecând din constatarea, că sistemul de educație actual nu mai corăspunde nici dezvoltării spirituale și corporale a copilului, nici pretenșiunilor timpului de față. Autorul ne dă un program de educație larg, stabilit în mod critic din referințele vieții. Conform acestui program educația e o artă, care conform legilor biologice și psihologice dezvoltă puterile spirituale și morale ale copilului prin deșteptarea interesului. E principiul economiei spirituale, ca pe lângă eforturi cât mai mici să ajungem rezultate cât mai mari. Atrage atențiunea asupra faptului, că orice știință adevărată trebuie să ni-o câștigăm înșine, prin munca proprie; știința octroată copilului e o spoială care în curând se spală. Cea dintâi concluziune ce o scoate din principiile sale este importanța ocupațiunii mâinii. El vede școala viitorului sub cerul liber, încunjurată cu parcuri și grădini, unde sala de învățământ este mai mult sală de muncă, iar învățătorul este un consilier al școlarului care lucră. Este interesant planul școlii active intenționate de autor. În viața școlarului dela 6—14 ani distingem 3 epoce: epoca interesării nemijlocite, epoca interesării concrete și epoca interesării abstracte. Conform acestora și programul de studiu are trei gradații. Avantajele ce le oferă școala activă le rezumează în următoarele: 1. se întemează pe interesul psihologic al copilului; 2. nu lăsa pe copil să șadă și să asculte, ci îl împintenează să lucre și să observe; 3. este nemijlocită; 4. pregătește mai cu succes pentru viață; 5. leagă atențiunea copilului de obiecte concrete; 6. dezvoltă mai bine inteligența decât memorizarea; 7. dă o direcție mai sănătoasă decât școala veche caracterului, în special voinței, faptelor și sentimentelor.

„Vatra școlară“.

**Catavasieriul de C. Diaconoviciu-Loga, exemplar bine conservat, curat, se află de vânzare la Efta Crașovan în Széphely.**

## Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a III-a din Spatta (Bégapata) pbbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin trecerea în statul de deficiență a parohului Vincențiu Micu, în conformitate cu rezoluțiunea Ven. Consistor de sub Nr. 1342/914 se publică concurs cu termen **30 de zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Un intravilan parohial fără casă.
2. Una sesiune parohială cu competența de pășune.
3. Stolele legale.
4. Birul legal în sumă 118 cor. anual.
5. Eventuala întregire dela stat.

Dela reflectanți se recere ecalificațiune de clasa a III-a.

Alesul va avea să provadă catehizarea elevilor dela școala comunală din loc, fără alta remunerațiune și a suportă toate dările publice după întreg beneficiul parohial.

Reflectanții sunt poftiți ca recursese ajustate cu documentele recerute în original, precum și atestat despre eventualul serviciu prestat ca preot ori învățător, adresate comitetului parohial din Spatta să le înainteze P. On. Oficiu protopopesc în Lipova (Lippa) având a se prezentă în vre-o duminică ori sărbătoare cu observarea strictă a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, în sf. biserică din Spatta, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și omiletice.

Dat în ședința comitetului parohial gr.-or. rom. din Spatta la 9/22 octomvrie 1913.

Comitetul parohial,

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuila* protopresbiter.

—□—

1—3

În sensul decisului Venerabilului Consistoriu din Oradea mare de sub Nr. 407/B. 1914 pentru îndeplinirea postului de paroh vacant de **clasa II** din Tăut (Feketetót) se publică nou concurs cu termen de alegere la **30 zile** dela prima publicare.

Dotățiunea împreună cu acest oficiu constă din:

1. Pământ parohial de 10 jughere a 1600 □.
  2. Competință de pășunat pentru 10 vite.
  3. Bir parohial dela fiecare număr de casă câte una măsură, 30 litre cucuruz sfărmat.
  4. Stolele îndatinate: Prohodul la morții mari 10 cor. respective 6 cor., la prunci 2 cor. 40 fil. botez 60 fil. cununile gratuit.
  5. Casă parohială acomodată, cu grădină și grajd.
  6. Întregirea dotațiunei din vistieria statului.
- Alesul va avea să catehizeze la școlile din loc gratuit.
- Recursese provăzute cu documentele prescise și adresate comitetului parohial sunt a se înaintă la oficiul protopopesc în Giriș F. (Feketegyörös) având recurenți cu observarea § 33 a regul. pentru parohii a

se prezintă în cutare duminică ori sărbătoare la sf. biserică din Tăut F. pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale și pentru a predică.

*Petru Serbu, protopop.*

—□—

1—3

În baza ordinului Ven. Conzistor orădan de Nr. 4787/913, se publică din nou concurs, pentru îndeplinirea parohiei de cl. II din Leș (Várables), cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Bis. și Școala“.

Beneficiul este următorul:

1. Pământ parohial 22 jug. 2. Bir de fiecare nr. de casă 1 vică (30 l.) bucate, parte săcară, parte cucuruz sfărmat. 3. Stolele indatinat. 4. Întregirea dela stat. 5. De locuință, până când parohia va edifică casă parohială, se va îngriji alesul.

Dările după beneficiu, cad în sarcina alesului. Alesul va avea să provadă catehizările la ori-ce școală din parohie, fără să aibă drept a pretinde pentru aceasta remunerațiune dela biserică.

Reflectanții sunt pofțiți, ca rugările ajustate cu documentele originale, să le înainteze P. O. oficiu protopopesc în Oradea-mare (Velența), în termenul regulamentar, având în acest restimp a se prezenta — cu stricta observare a prescrișelor Reg. p. par. — în vre-o Duminică ori sărbătoare în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant, serviciu și oratorie.

*Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Andrei Horvath* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești de prunci din comuna Nadăș (Zarándnadas) protopopiatul Buteni devenită vacantă prin penzionarea învățătorului Mihai Voluntir, prin aceasta se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserică și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. plătit din cassa culturală.

2. Întregire la salar și cvinvenale prescrișe de lege fostul învățător le-a avut dela stat și se vor cere și în viitor conform anilor de serviciu.

3. Pentru grădina de legumi 20 cor.

4. Locuință liberă care în anul curent se va edifica din nou.

5. Venitele cantonale ce vor obveni în parohii dela înmormântare mare 2 cor. mică sub 7 ani 1 cor.

6. Pentru fufințarea corului va fi remunerat.

Alegândul învățător e obligat a prestă cantoratul în sfta biserică a conduce școlarii regulat la sfta biserică în dumineci și sărbători a instrua în clasele la cari va fi designat și la școala de repetiție.

Recursele adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Nădab și ajustate conform regulamentelor în vigoare, sunt a se înaintă în termenul concursului Prea On. Oficiu protopresbiteral rom. gr. or. în Buteni (Körösbökény) com. Arad, având recurenții a se prezenta înaintea alegătorilor în cutare duminică ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținută la 2/15 februarie 1914.

*Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Florian Roxin* ppbiter, insp. școlar.

—□—

3—3

## Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Ven. Consistor Nr. 5343/913 se publică licitațiune minuendă cu oferte inchise, pentru darea în întreprindere a renovării sftei Biserici din Secusigiu, ce se va ține în școala confesională din loc la 20 martie (6 aprilie) a. c. la 10 oare a. m.

1. Ofertele inchise au să fie prezentate la Oficiul parohial din Secusigiu cel puțin 24 oare înainte de ținerea licitațiunii, iară oferte mai târziu intrate nu se vor lua în considerare.

2. Prețul de strigare este 14.525 cor. 90 fileri.

3. Reflectanții au se depună deodată cu prezentarea ofertelor vadiu 5% din prețul de esclamare în bani gata, ori în hârtii de valoare acceptabile la mâna episcopului bisericesc. Vadiul de 5% licitantul declarat de întreprinzător va avea să'l întregască la 10% din prețul de întreprindere.

4. Planul preliminarul precum și condițiunile de licitare se pot vedea la Oficiul parohial din Secusigiu în oarele oficioase.

5. Pentru participarea la desfacerea ofertelor, sau pentru vederea celor de sub punct 4), reflectanții nu pot să-și formeze nici un drept de diurne sau spese de călătorie.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da în întreprindere lucrările acelu reflectant, în care va avea mai multă încredere — fără privire la rezultatul ofertelor. Reflectanții vor fi în 3 zile dela desfacerea ofertelor încunoștințați despre rezultat.

Dat în ședința comitetului parohial din Secusigiu la 4/17 martie 1914

*Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Ioan Oprea* adm. ppsc.

—□—

1—1

## CĂRȚI BISERICEȘTI CU LITERE LATINE :

Penticostarul, leg. în piele roșie	14.—
Cazania . . . . .	14.—
Molitvelnicul . . . . .	14.—
Triodul cu strajnicul . .	27.—
Octoichul mare . . . . .	27.—
Mineile 12 vol. pe 12 luni leg. în piele	186.—
Apostol . . . . .	11.50
Evangelia, cu litere latine	25.—

De vânzare la:

**Librăria Diecezană, Arad.**